

— **TÓRAAVATÁS MAKÓN.** Landesmann Mór tekintélyes gőzmalom-és fűrészgártlajdonos Széfer Tórát íratott a Szentföldön, melynek ünnepélyes felavatása múlt szombaton folyt le a makói orth. hitközség templomában, impozáns keretek között. A hitközségi irodában levő új Tóra elé az előljárásági tagok Tórákkal a kezükben vonultak fel, *chószid*-dalokat énekelve. A templomba érve Vorhand Mózes főrabbi mesterien felépített gyönyörű avató beszédet mondott. Utána a Makón vendégségben levő Rosenberg Saul ujhébertői főrabbi tartott tartalmas beszédet. Az ünnepély éneki részét Williger Izsák kántor látta el.

— **EMLÉKÜNNEPÉLY.** E hó 9-én tarotta a makói szász *cheura* szokásos évi *szijüm hasasz*-ünnepélyét, a régi, nagyevű főrabbi Ullmann Salamon, a „*Jeriosz Selaj-moj*” híres szerzőjének járteitján.

Családi hírek

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)

Strassburger Magda Kiskunfélegyházán f. hó 11-én házasságot kötött Schüldkraut Arminnal Makóról.

Eichenbium Gizzi Michalovec, Stark Abraham Sala-Galanta jegyesek.

Weisz Lenkét Munkácsról, eljegyezte Knöpfler Andor, Debrecen.

Schönfeld Mariska Hajdúsánsón, Weizer Mayer Kisszeker-Vác jegyesek.

(Jesivánk vezető gondnokának szívélyesen gratulálunk. *Jesivavezetőség, Vác.*)

Simkovicz Lenke, Nagyberezna, f. hó 10-én házasságot kötött Keszenbaum Márkossal Kisvárdáról. (A galantai „Ch. T.” s annak kisvárdai helyicsoportja gratulál.)

A galantai „Chabürasz Talmidim” szíves mazeltoztot kíván Stark Abraham előljárásági tagjának és Breznitz Jenőnek, a szenci főrabbi öccsének, eljegyzésük alkalmából; Fränkel Adolfnak, Nagymagyar, házassága alkalmából; Seidl Sölem Beernek, a galantai I. hitk. főrabbiává való megválasztásához.

Lakodalmi díszebéd már P 2.50-től Niszel étteremben, Rombach utca 16.

Gestelner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsde-tag. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékok küld.

Szerkesztői üzenetek

Aszoro Betévész: Igen! — Nagycsed: Bei Sternberg, *Genève*, Rue Belvedere 3. — **Beled:** Az általunk közölt szombati „*zman*” adatait a budapesti orth. hitközség jelentése alapján közöljük. — **Jeligés levelek továbbításához szükséges portó okvetlen mellékelendő.** Jeligés hirdetések feladóinak címeit *titokként* kezeljük, az ily címek után érdeklődők leveleit kiadóhivatalunk a hirdetés feladójához továbbítja.

— **MK:** Családi híreket, ill. gratulációkat nem közölhetünk „szivességből”, mivel a nyomda nem nyomja nekünk a lapot szivességi alapon.

Pályázatok

DER TALMUD-TORAH VE-REIN ZU MATTERSBURG sucht *Bochür jore schomajim*, der befähigt ist an unserer Talmud-Thora als Hilfslehrkraft im Unterrichte von *Mikro, Mischno, Gemoro* zu wirken. Selber hätte bloss 4—5 Stunden im Tage zu unterrichten. Gehalt Kost, Quartier und S 50.— Monatlich. Offerte zu richten an Herrn *Oberrabbiner S. Ehrenfeld, Mattersburg* (Bgl).

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

LÖWINGER SAMUEL Kaba. Házasságközvetítő. *Biztos eredmény!* Válaszbélyeg Középkorú vallásos asszony orth. háztartás vezetését, vagy kíségetést vállal. Weisz Lénit, Budapest, Klauzál utca 34. I. em. 4.

Házasságokat diszkrétén, előnyösen közvetít: Kohn Lajos, Miskolc, Arany János utca 16.

Rendszerető, tiszta, jól főző mindenest keresek kóser háztartásba, 35 évesig. Sternberg-üzlet, Bálvány utca 23.

Szappanossegéd, iparjogosult, azonnalra kerestetik. Cím válaszlapon, a kiadóban.

Csinos, 20 éves orth. urileány férjhezmenne, önálló kereskedő, agilis fiatalemberhez. Hozománya 7000 pengő és szép kelengye. Jel: „Purimi eljegyzés”

Megielelő samesz-állásért 1000 pengőt fizetek. Leveleket „samesz” jeligére. Pénzt takarít meg, ha kitűnően bevált sólet-kályhát rendel. Kicsi 10 pengő, nagy 14 pengő. Utánvétellel. Rosengarten, Ujpest Lörinc utca 75.

MEGJELENT! — a „*Zsidó Szinpad*” harmadik és negyedik száma, szenzációs purimi szindarabokkal. Árjegyzéket küld a szerző: Schwarz Izidor tanító, Kiskőrös.

Keresek vallásos baromítenyészőt, lehetőleg, nőtlent azonnali belépésre. Donáth Vilmos, Tét, Győr m.

Eladó ház, üzlettel, italmérréssel 1200 pengő értékben... Tehermentes” jeligére válaszbélyeggel a kiadóba.

Kiségitő tanítót, aki chümis-rasit, gemoret tanít, keresek. Fizetése: vándorkoszt és készpénz megegyezés szerint. Írásbeli ajánlatok: Láng Arnoldhoz, Kiskőrös.

Orthodox mindenek szakácsnő, vallásos házba elmenne. Vidékre is. — Király utca 21. II. 49.

Jólmenő kisebb rövidáruüzletbe keresek rendes fiatalembert henőssültsre, kb. 32 évesőtől 37-ig. Cím a kiadóban.

Széfer Tórát keresek készpénzért megvételre, megbízható, vallásos, szakavatott sajjfertőt. Használt, de szép betűvel írott legyen. Frankfurt szikvizgyár, Szeged.

Megjelent a *נאר שלמה* c. mű második kiadásban. A nagyon értékes széfer ára kötvé 2.50 pengő. Füzzé 2 pengő, kapható a szerzőnél: Zucker főrabbi, Nagyhalász.

Középkorú, jómegjelenésű, állással bíró vallásos leány férjhezmenne. Cím: Stern Sándorné, Bpest, Kazár utca 8.

Keresek vallásos leányt mindenek, főzéshez is értsen. Briszk főrabbi, Biharnagybajom.

„**Családi boldogság, áldás forrása**” könyv 2.50 pengőért Links főrabbinál. Köszege, megrendelhető.

Jó családból való fiatal uriaszony kisebb háztartás vezetését vállalja. „Vallásos” jeligére.

Felelős szerkesztő és kiadótlajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-70

PARÓKA különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Hitközségeink érdekében

A deficitellenes küzdelem szava hangzik fel mindenütt, mert minden testület költségvetése ingadozik. Ahol vékony, ott szakadt — mondja a közmondás és ebből a szempontból a hazai hitközségek helyzete valóban vékony. Annál inkább kell minden eszközt megragadni az egyre rosszabbodással fenyegető helyzet elhárítására és a hitközségeknek egymást kell támogatniok. Ilyen kölcsönös támogatás szükséges s helyénvaló a *s'chüté chücz* ügyében. Minden orthodox hitközség főjöveldelme a metszésből eredő jutalék s így minden hűsemű, amely a hitközség megkerülésével, más hitközségből jön be, károsodást jelent, a pénzügyi nehézségekkel

amugyis küzdő községekre. De vallási kárt is okoz. Mert a hitközség rabbija kénytelen eltüntetni a *s'chüté chücz*-et és így tehát, aki ezt a tilalmat nem veszi tekintetbe, az rendkívüli módon vét a vallási fegyelem ellen, mert mellőzi annak a megszívlelését, amit a hitközség szellemi és vallási vezetője a vallástörvények alapján tilosnak minősített. Igaz ugyan, hogy az a hitközség, amelyből a „*s'chüté chücz*” származik, látszólag keres a dolgon, de ilyen kereseten, amelyre bizonyos erkölcsi defektus árnya borul, nem igen van áldás. Amikor az egyik hitközségben keresnek, mert a másik hitközségben nem tartják be a vallástörvényt, akkor

ilyen esetekben alkalmazható a talmodi bölcsök szava: „a baj, ha egyszerű beveti magát, akkor terjed” (*sebesto kivon d'ol, ol*), mert a rombolás szelleme a nyerő hitközségben is felüti majd fejét, ha egyesek hasznárol lesz.

Nemcsak a behozatalt kellene megtüntetni, hanem a kivittelt is,

hogy „*lifné ivér laj szitén michsajl* — a vak elé ne tegyünk gáncsol”. A kérdést természetesen csak a főrabbiaink intézhetik el az összes idevonatkozó szempontok tekintetbe vételével, de elintézése sok esetben egy-egy hitközségnek a deficitellenes küzdelmét megkönnyítené.

Éhség és bőség

A mai helyzet fonákságára ríktó fényvel világít az a hír, hogy Braziliában a világ kávétermelése legfontosabb országában, a kávétermelés felét, sok millió zsák kávé, megsemmisítenek s a tengerbe dobnak. Egyik helyen éheznek az emberek s a föld másik részén a fényűzést jelentő termelvényt megsemmisítik, mint értéktelen holmit. Ami után a föld egyes országaiban vágyakoznak, mint csemege után, az értéktelenné tünik fel földrészünk más területén. Hiába írja elő a Tóra: „*bal taschise*”, ne pusztítsd el azt, ami gyümölcsöt hajt, az emberiség áremelés céljaira pusztítani kényeszerül, vagy legalább azt hiszi, hogy másképpen nem tud a termelés s a fogyasztás megbomlott egyensúlyán segíteni. Most értjük csak, amit bölcsaink tanítanak, amikor különbséget tesznek a természetlenségből eredő éhség (*roov sel bácajressz*) s a zavarból eredő éhség (*roov sel m'hümo*)

között. A föld most eleget termel, nem kellene éheznie senkinek, de mégis éheznek az emberek, mert beütött „a zavar” miatti éhség. A gazdasági világ intézői teljes zavarban vannak a teendők felől, nem tudnak megbirkózni a felvetődött problémákkal s azért éheznek az emberek akkor, amikor máshol millió zsáknyi eledelt elpusztítanak, amikor a tengeri halászok a halak egy nagy részét visszadobják a tengerbe. A „zavar éhsége” ez, mert az emberiség erkölcsi fogalmi körül bódító zavar keletkezett. Amit emberiségről, az egyes ember életének értékéről a szociális ellentétek kiegyenlítéséről beszéltek eddig azt sutba dobták a hasznavehetetlen gondolatok lomtárába. E helyett ki-méletlenség, az emberi élet értékének lenézése, a mindenáron való nyereszkedés akar urrá lenni, de az erkölcsi zavar nyomán nem világuralom, hanem világpusztulás fenyeget. Most

értjük csak igazán, hogy mily áldás-hozó eszmét hirdet a Tóra által előírt *semitó-év*, amikor egy éven át nincs termelés, amikor azonban még nincsen éhez, amikor a gazdagság és nyomor közötti rettenetes ellentét kiegyenlítőddést nyer. Mily igaz, amit *Henry Georges* amerikai szociálpolitikus mondott már négy évtizeddel ezelőtt, hogy az emberiség üdve volna, ha elfogadná a szombat mellett a szombati év intézményét. Természetesen ehhez az is kellene, hogy a Tóra erkölcsi eszméi uralkodjanak, a mai kiméletlen legázolás, pénzhaszsa, erkölctelen eszközök igénybevétele helyett. Az erkölcsi zavar is tisztulnia kellene, hogy megszűnjön a vele összefüggő éhség. E helyett be kellene következnie az éhségnek, mely a próféta szavai értelmében nem testi dolgokra vonatkozik, hanem l'ten igéjére. Amikor az emberiség ujra megfogja tanulni, hogy: „*nemcsak kenyere- ren él az ember*”, akkor több kenyere lesz s nem kell majd szenvednie a zavar-nak éhségét és az éhség gyalázata-t (*cherpassz roov*).

Alexander Vilmos: Jeruzsálemi levél

A karlini rebbe Jeruzsálemben
R. Avrohom Elimelech Perlow, a fiatal karlini rebbe, nagyszámú itteni hívei kérésére Jeruzsálembé érkezett. Az az óriási lelkesedés és ragaszkodás, amiben a hívők részesítik, a rebbe őseinek szól. A nagy karlini Rabbi Aron ivadéka, a „Tanja”, Rebbe reb Ber, szek-tájához tartozik. A karlini chászidok rendkívüli „hiszlavusz”-szal (lelkesedéssel) imádkoznak, fennhangon, dallam nélkül. Péntek este mindegyik taliszba burkolva. Lélek-emelő extázissal. A rebbe nagyon kellemes külsejű, szimpátiikus megjelenésű férfiú. Egy tekintélyes ősz talmudista: R. Pinchosz Horovitz kíséretében megjelenek előtte. Bemutatkozom. Rendkívüli nyájassággal fogad. Magyarországi vagyok, mondok, amire ő megjegyzi, hogy több pozsonyi bócher jött vele a hajón...

Egy nagy kabbalista elhunyt
Rabbi Chájim Saul Davich, a Szentföld legnagyobb kabbalistája Tévész 3-án 76 éves korában elhunyt. Nagy tudása, szent életmódja közismert volt. 30 év előtt megalapította a „ham'chavrim” imaházat, ahol „bikvonasz ho-Ari z. l.” (a szent kabbalista: „Ari” áhitata) szerint ájtatoskodnak. A kabbalakönyveket betéve ismerte.

Halála napján végbement temetésén több ezer ember vett részt. Elsőnek Rabbi Jacob Méir szefárd grand-rabbi megható beszéddel bucsuzott tőle, az egész gyülekezet zokogása közepette. Beszéde végén a közönséggel együtt elreccitálta az „ansé emünó ovódü” szelichót stb. Az elhunyt imaháza előtt folytatódott a gyászbeszéd, a szónokok mind, mint „jochid bedoro” (egyetlen a nemzedékében) aposztrofáltak. Ezután a Jaffai-uton át az Olajfák hegyére indult a menet, miközben a spanyol-szefárd ritus szerinti „vihi noam”, „máaszé hamerkovo” és más imákat hangosan recitáltak. Utközben Kuk főrabbi gyászbeszédet tartott. Egy emeletes ház erkélyéről egy elegánsan öltözött hölgy leadott egy selyemmel kárpitozott széket, amely emelvényül szolgált a hivatalos (cionista) főrabbinak. Itt kelemetlen incidens történt. Egy csoport tüntető, ami itt mindig kéznél van, megakart akadályozni Kuk beszédét és hangosan „vihi noam”-t mondtak. A rendőrség erőlyes közbelépésének sikerült csak, a beszéd megtartását lehe-

tővé tenni. A tüntetők vezérét: Oser Zélig Margulies-t, a rendőrség letartóztatta, de később jótállás mellett szabadon bocsátották.

(Az Aguda vezetősége később kijelentette, hogy nem volt vonatkozása az incidenshez.)

A temetés a késő délutáni órákig tartott. Az egész 3 óras útvonalon az ablakok, erkélyek és háztetők emberekkel voltak megszállva.

Eső a szentvárosban.

Végre megjött a Chesvon közepe óta várva-várt eső. Már-már katasztrófa fenyegette az eső kimaradása miatt a lakosságot. Van ugyan vízvezeték, amely ki is lett bővíve, de már általánosan remegtek a vízhiánytól.

Szlovákiából

Felmentették a nagybereznai fő-rabbit. Bereznán a cionista ifjuság táncmulatságot rendezett. Az esetet Schreiber Salamon főrabbi beszédjében szóváltette és éles szavakkal megbélyegezte a zsidó cz'ni-űsz szempontjából. Emiatt az ifjak egy része becsületsértésért feljelentette. A törvénysek elítélte a rabbit 550 cseh koronára. Január 11-én Kassán volt a feljebbviteli tárgyalás, a melynek folyamán a tábla felmentette a főrabbit azzal, hogy a főrabbi joga sőt kötelessége hívei tévelygéseire rámutatni.

A nyitrai főrabbi édesanyja elhunyt. Tévész 13-án nagy csapás érte Ungár S. D. nyitrai főrabbit. Anyja, a régi póstyéni főrabbi z. c. l. hitvese, pár napi szenvedés után 73 éves korában visszaadta tiszta lelkét Teremtőjének. Ungár főrabbi, aki a megdic-sült egyetlen fia, mély megilletődéstől remegő hangon búcsuztatta, majd Bernfeld József mondott beszédet. Az unokák nevében mélyenszántó gyászbeszédet mondott a nyitrai főrabbi legidősebb fia: Bención. Ezután a koporsót vállon vitték a városon végig, ahol autóra tették és egy egész autótábor kíséretében Póstyénbe szállították. Póstyén templomudvarán nagy tömeg várta a koporsót: Teichthal rabbi és Grün kántor búcsuztatták a régi póstyéni rebbe-cent. — תרצ"ג (L. A., Szehely.)

Ógyalla-orthodox (?) A hitközség konzervatívabb rétegének kérése, hogy a pozsonyi központi iroda a hitközséget az orthodoxia

kebelébe felvegye, a múlt héten az iroda megbízásából Strasser főrabbi (Vágsellye) és Stern rabbi (Érsekújvár) kiszállt a községben, a hitközségi intézmények felülvizsgálására. A felvétel fölött az országos rabbikollégium fog határozni.

Huszt szeretné visszatartani fő-rabbiját. A huszti hitközség 100 tagu küldöttsége felkereste a fő-rabbit és felkérték, hogy ne költözködjék Jeruzsálembé s megindultan ecsetelték előtte a hiányt, mely esetleges távozásával az egész szlovákiai orthodoxiát érne. A fő-rabbira az őszinte szavak mély benyomást keltek és a hitközség reméli, hogy még változtatni fog elhatározásán.

Családi öröm a pozsonyi főrabbi házában. Schreiber Samuel rabbi urnak, a főrabbi fiának fia született. A szüdo Tévész 20-án volt.

Dájonválasztás Beregszászon. A beregszászi orth. hitközség Friedmann Josua Falk rabbit, a kassai főrabbi vejét dájonjává választotta.

Hirschler Simon főrabbi z. c. l. fölötti heszpedok a gyászhat alatt folytatódottak. Csütörtökön Frankl halberstadti rabbi, a megboldogult „Temimé derech” templomában beszélt nagy hatással. Vasárnap este Weisz Fülöp rabbi (Ipolság) az Aguda zsufolt nagytermében másfélórás heszpedben hódolt a megdic-sült ragyogó erényeinek.

Nagy husvétii társasutazás

Palesztinába „Vulcania”

24 000 tonnás óceánjáró luxushajón Nápoly, Palermo, Athén és Rhodos érintésével

Olcsó részvételi díjak!

Kérjen részletes prospektust budapesti irodánktól VII., Thököly-ut 2. Telefon: 31-4-13

COJULICH LINE

Egy zsidó matröz bravurja körül

E héten több napilapban a következő nápolyi eredetű hír volt olvasható:

Negyvenhárom órát töltött uszva a nyílt tengeren egy amerikai zsidó matröz, akit antiszemita társai üldöztek el a hajóról. Ez a matröz, akit Avrom Epsteinnek hívnak, egy nagy amerikai óceánjárón teljesített szolgálatot. Matröztársai állandóan csufolták zsidósága miatt s ő ezért, mikor a hajó Gibraltár közelében volt, mentőövet vett magára és a tengerbe ugrott. Teljes 43 óra hosszát uszott az erősen hullámzó tengeren. Végül elvesztette eszméletét, de a mentőöv nem engedte, hogy alámerüljön. A 43-ik órában egy hollandi hajóról észrevették, felvették és Nápolyba vitték. Epstein most kórházban hever ki kalandos vállalkozásának fadalmait.

Ez a hír a régi zsidó történet több momentumára emlékeztet. Így pl. elsősorban arra, hogy a hely, ahol ez történt, Gibraltár, igen fontos fordulópontot jelent a zsidóság történetében. Gibraltár tudvaleg az azt jelenti tulajdonképpen Gibr-Tarik, azaz Tarik vezér szorososa, mert az arab vezér 711-ben átkelt ezen a szoroson, meghódította Spanyolországot és az ottlakó zsidókat megmentette a gótok elnyomásától, amely már elviselhetetlen volt; utána megkezdődött az arabok uralma alatt a spanyolországi zsidóknak a 300 évig tartó nyugodt helyzete. Amit ez a zsidó matröz tett, élénken emlékeztet arra, amit a görögül író zsidó történetíró Josephus Flavius (Jajszifin) megír önéletrajzában, hogy egy hajón utazott Róma felé, a hajó alámerült, ő pedig 80 ifjú zsidó társával együtt egész éjjelen át tartotta magát, uszva a víz felszínén, amíg azután utjukba akadt egy hajó.

Binaturin

a bélműködés természetes szabályozója kapható minden gyógyszerárban Ára: P 2.90

Butorok:

kombinált szekrények, rekamierek, hangulat-lámpák, hálók, ebédők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosárak nagy választékban

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31

Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fióküzlet: Nádor-utca 21.

azt a feleletet kapta és ugyanígy cselekedett is.

A tenger hajjai is tudnak beszélni tehát a zsidóság életéről és vértanúságáról.

Visszahívják a szefárdokat Spanyolországba

A Barcelonában megjelenő *La Publicitat* nevű katolikus lapban cikk jelent meg, amely foglalkozik Spanyolország kritikus gazdasági helyzetével a spanyol zsidókkal kapcsolatban. A cikk azt hangsúlyozta, hogy a szétszórt spanyol zsidók között, akik között ügyes kereskedők, nagytőkészek és vállalkozók vannak, propagandát kellene csinálni, hogy jöjjenek és segítsenek az ő hazájukon, mely 1200 évvel ezelőtt mostohán eltaszította magától, de amelyet ők nem szüntenek megszeretni. Más egyéb tervek is lanciroznak a szefárd zsidók bekapcsolására.

Ezek után bizonyos, hogy Spanyolországban most bizonyos ideig nem lesz antiszemitizmus. A közgazdaság története azt bizonyítja ugyanis, hogy ott ahol zsidókra anyagi szempontból szükség van, ott nincs egy ideig antiszemitizmus, amíg a zsidók ki nem játsszák gazdasági szerepüket. Ezért nem volt antiszemitizmus a 16. és 17. században Lengyelországban, mert nem volt réteg, amely a nemesség és a parasztság között az áruk kicserélésének a műveletét végezte volna, mint bérlő és kereskedő és ezt a szerepet a zsidók töltötték akkor be. Ilyen szemmel nézve sok dolgot lehetne Magyarország utolsó évtizedeinek történetéből megmagyarázni. Azt is lehetne mérteni, hogy miért tartott párhuzamos lépést a zsidóknak a falukból való kiszorítása a hivatali antiszemitizmus megerősödésével. Spanyolországban most egyelőre az a helyzet, hogy szükség van tőkére, áruforgalom élénkítésére és agilitásra, hívják tehát a zsidókat vissza.

SZOMBATHELYEN
legintetesebben és legolcsóbban étközhetik
Einhorn Simon orth. vendéglőjében
Erzsébet királyné-utca 5. sz.
Ételkészítési és pontos kiszolgálás. Lakodalmak jutányosan vállal

Hirek mindenfelől

Hitlerista durvaságok.

A Fulda melletti Hersfeld helységben 4 frankfurti zsidót megtámadott egy hitlerista csoport és késekkel megsebesítette. — Danzigban pedig különös eset történt: az utcán járt egy Schneursohn nevű rabbi, aki a híres Lubavitschi rebbe családjához tartozó, s akit tudvalevőleg a szovjetországi kommunisták megkínóztak, bebörtönöztek, halálra ítélték, majd azután külföldi keresztény közbenjárásra kiutasították. Az utcán járó magányos emberre egy szervezett hitlerista csoport ráuszított egy nagy juhász kutyát, letépte a ruháját és beleharapott a combjába, úgyhogy eszméletlenül öszszergyogott az utcán.

Vérvád história Északporoszországban

A Königsberg melletti Rastenburgen egy Hafke nevű 8 éves fiút átvágott torokkal holtan találtak az uton. A Königsbergben megjelenő hitlerista „Preussische Zeitung” ezt a bűntényt ilyen címen hozta: „Rituális gyilkosság Rastenburgenben?” A közlemény tenorja természetesen úgy volt tartva, hogy csak igenlőleg lehetett erre felelni. A rendőrség megkezdte a nyomozást és akkor kiderült, hogy abban a házban, ahol a meggyilkolt fiu szülei lakott, egymásután rövid időközökben háromszor volt tüzeset. A kisfiu a harmadik tüzesetnél azt mondotta, hogy ő tudja, ki a gyújtogató. Ezzel kapcsolatban elfogtak egy Popp nevű mézáróst gyújtogató vádjá miatt és azzal gyanúsítják, hogy ő tette el láb alól a gyermekét, aki arról beszélt, hogy ismeri a gyújtogatót.

Kasriusz rendezése New-Yorkban

A városi hatóság rendeletet bocsátott ki arról, hogy szigorúan tilos a „kóser” jelzést nem rituális árukra alkalmazni. A rendelet igen üdvös a vallásos zsidóság szempontjából, csak hogy az nincsen rendezve, hogy ki állapítja meg azt, vajjon egy áru rituális-e, mivel hogy Amerikában nincsen közjogilag elismert szerve-

zett hitközség. E tekintetben a „szabad” Amerikában minden szabad.

Száz tanítvány kíséri a huszti főrabbit Jeruzsálembé(?)

Megirtuk már, hogy Duschinszky főrabbi elfogadta a jeruzsálemi főrabbiálást és ennek következtében a nyár elején elhagyni készül huszti hitközségét. Növendékek közül — amint hírlik — százan elhatározták, hogy elkísérik mesterüket a Szentföldre és ott fognak tovább tanulni.

Elhunyt a jaricsovi rebbe

Lembergben 80-ik életévében meghalt Rabbi Wolf Gerstl, akit „jaricsovi rebbe” néven ismertek és rendkívül sokan hittek csodatevő erejében. Nagy talmudtudásán kívül voltak növényteni és orvostani ismeretei is. Kiadott héberül egy népszerű csillagászatot, ilyen címen: „Széfer Hákaichövím”.

A frankfurti rabbikollégium

Amint említettük már, a frankfurti orthodox hitközség (Breuer) a főrabbi mellé 2 dájont választott, aminek következtében teljes beszédin felett rendelkezik. Mint Frankfurtból írják, a rabbikollégium megszervezésével azt akarják elérni, hogy a hívek polgári ügyeik és vitás magánjogi dolgaik eldöntésére vegyék igénybe a vallási választott bíróságot.

A spanyol kormány zsidó iskolákat támogat

Legutóbb a madridi parlamentben megtámadták a kormányt, hogy miért támogatja az északafrikai Tangerben levő zsidó iskolákat, holott az új Spanyolország semmiféle vallási célú intézményt nem támogat. A kormány kijelentette, hogy a tanger-i zsidó iskolákat politikai okokból támogatja, mivel a tanger-i zsidók, dacára annak, hogy évszázadok óta arab környezetben élnek, megtartották spanyol nyelvüket.

Lakodalmak a munkácsi főrabbi házában

Adar havában fog házasságot kötni a munkácsi főrabbi egyetlen leánya, a portschevei rebbe fiával. A lakodalmak óriási arányúnak ígérkezik, tekintettel arra, hogy a munkácsi főrabbinak sok ezer híve van a régi monarchia egész területén. Körülbelül 100 rabbi jelenlétére számítanak. Már most alakul bizottság, amely a rendezést vette a kezébe.

Elhunyt a novominszki rebbe.

Varsóban elhunyt a „novominszki cadik” néven ismert Rabbi Jiszroél Perlow. Rendkívül nagy tekintélye volt a chosidok körében, mivelhogy kimutathatólag leszármazottja volt a Bál Sémnek, továbbá a berdicsevi rebbenek és Rabbi Áron Karlinernek. Sok talmudi munkát hagyott hátra. Temetésén kb. 10 ezer ember vett részt.

Él Izráel Ptene még...

Most, hogy kenyérgond gyötör nemzeteket

S komor gondfelhőkötől sötétes az ég, Bizakodó hittel nézzünk a jövőbe Hisz él Izráel Ptene még...

Most, hogy ezer sebből vérzenek nemzetek

S a lelkekben fájdalom kínzó tüze ég, Rendületlen hittel s áhitattal higgyük, Hogy él Izráel Ptene még...

Most, hogy világszerte nyomor, nélkülözés

S a reménymécs már csak piszlákolva lég, Zsidó meg ne inogj! hasson át a tudat,

Hogy él Izráel Ptene még...

Hiába rombol, pusztít az orkán S létalapokat fenyeget a vég, Kigyúlnak még reménysugarak az légen,

Mert él Izráel Ptene még... Friedmann Jenő (Encs)

Vigyázat!

Ne raktározza be magát orth. kóser

Sel Peszach csokoládéval!

Minden mennyiségben, a chomecnál alig drágább áron kaphatja, minden előjegyzés nélkül is. Magyorós csokoládé szintén finom kivitelben.

WEISZ MÓR keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42-3-65.

Rendeljen a forgalomban levő csokoládéimból, meggyőződik annak kiválóságáról

Sértés-e a zsidó jelző?

Egy bécsi kerületi büntető bíróságnál érdekes per játszódott le. Egy antiszemita újság cikket közölt ilyen címen: „A zsidó mint házgondnok”. Az illető házgondnoknak Hermann Grédingernek, kis baja akadt valakivel, aki azután beperelte a büntető bíróságnál. Ezt az alkalmat használta fel az antiszemita újság és olyan tenoru cikket irt, hogy: ... ilyenek a zsidók. Az így kipécézett ember beperelte az újságot, ez természetesen azzal védekezett, hogy a zsidó jelző nem sértő. A bíróság mégis 200 sillingre ítélte az újságit, azzal érvelve, hogy a szó maga nem sértő, hanem attól függ, hogy milyen összefüggésben irták le, az újságikkal azonban úgy tünteti fel, mint hogyha a büntetendő cselekmény és az illetőnek felekezete között összefüggés lenne és ezért meg kellett büntetni.

A Szentföldről

Tel Aviv-ban Rabbi Osér Sandomirsky, aki nemrég a slucki jesivát vezette, új jesivát nyitott meg, hozzákapcsolódó jesivó k'tanó"-val, amelynek növendékei a közeli gyarmatokból rekrutálódnak. A jesivában litvániai módszer szerint a „müszor” (erkölcstani művek) tanulmányozására nagy súlyt helyeznek. A jesiva egyik alcsoportja a hagódóbból ismert „B'ne B'rak” telepen nyitott meg. A vezetőségnek sikerült 30 bevándorlási certifikátumot szerezni növendékei számára. — Peszach Tikvo gyarmaton 5 év előtt a lomzai jesiva alapítója nyitott egy Tóra-tanintézetet és az iskola mindmáig igen kitünően működik: fenntartásáról gondoskodnak a gyarmat lakosai, akik tudvalevőleg legrégebb kolonistái Palesztinának és igen vallásosak. — Haifában most nyílik meg egy nagyobb Talmudtóra-iskola, amelynek számára a gyönyörű Karmel-hegyen akarnak otthont építeni.

Múlt héten elhunyt Rabbi Chájim Saul Dvich szefárd tudós, akit a szefárd zsidók a jelenkor legnagyobb kabbalistájának tartottak. Damaszkuszban működött egyideig, 43 évvel ezelőtt letelepedett Palesztinában és rendkívül sok híve volt. Temetését egy incidens zavarta meg. Amikor Kuk hivatalos főrabbi bucsuztatni akarta, az elhunyt híveinek egyrésze elkezdett hangosan imákat mondani és megzavarták a beszédét, azzal érvelvén, hogy az elhunyt nem volt barátja a Kuk által képviselt irányzatnak.

A nahalali bombamerénylet ügyében a hajfai rendőrség 10 arab üzletben és lakásban házkutatást tartott. A házkuta-

Minden zsidónak

fontos

hogyan

Weisz Mendel

ujjonnan megnyitott

pompás

orth. vendéglőjének

fehértermét

megtekintse, ahol a zsidóság elitje rendezi

esküvőit, társasvacsoráit.

Menü: (4 tál étel) P 1-30. Egész éven át כשר של משה פאלinkák, chόμεcz árban Saját szüretelésű borok.

Családi összejöve-telek olcsó rendezése: halpapríkás állandóan kapható 50, 60 fillér.

WEISZ MENDEL

orth. vendéglője

BUDAPEST

Wesselényi- és Kazinczy u. sarok.

Cimre ügyelni!

(Sürgőnycim: Orth. Weisz, Budapest Wess-lényi-utca)

tások alkalmából éppolyan fémdarabokat találtak, amilyenekből az a bomba készült, amelynek felrobbanása megölt egy gyarmatot és 9 éves fiát. Ebből kifolyólag 20 arabot letartóztattak. — Az elmúlt évben 20 új mezőgazdasági telep alakult Palesztina különféle részein. Az Émek című földrészen, amely most egymásután művelés alá kerül, nagy akadályt jelentett a fejlődés előtt az, hogy nem volt víz. Most végre Afulek környékében 37 méter mélységben kutat találtak, amely óránként 60 négyzetméter vizet ad s a vidék fejlődése meg van könnyítve.

Iparosképző jesivát!

Midőn Tannenbaum Salamon hekkkel ezelőtt e lap hasábjain az iparosképző jesiva eszméjét újból felvetette, nagyon is eltalálta, az orthodoxiának évek óta elintézetlenül lévő, ezen súlyos problémájának a helyes megoldását. Mi, családapák, akiknek jesiva-bócher fiai vannak, örömmel üdvözöljük az eszmét, mivel nagy és fontos jelentőségét csak mi tudjuk kellően értékelni.

A vallásos apa mindig azon alternatíva előtt áll: ha nem adja a fiát jesivára, vallásérkölcsi tekintetben éri mérhetetlen veszteség, ha pedig igen, akkor mivel lépjen ki a fiú az életbe, amikor iparagat nem tanult? A kereskedelem pedig a tőkeerősöknél is stagnál, hát még a tőkenélkülieknél!

A legjobb megoldás tehát az iparosképző jesiva felállítás! A képzett és intelligens iparos a mai kritikus időben is megélhet, míg a sorvadó kereskedelem már nem nyújtja a mélyen leszállított életstandardot sem, csekély kivétellel. A jesivák zöme természetesen megmaradhatna a régi rendszer mellett, ahová oly növendékek mennének, akik ipari kiképzésre bármely okból nem reflektálnak. De hogy iparos képző jesivára is szükség van, azt hiszem senki sem vitatja.

Szerintem a leghelyesebb, ha mi, az érdekelt családapák, összefognánk, hogy valamely nagyobb város jesiva vezetőjének együttműködésével karöltve az első iparosképző jesiva felállításához szükséges lépéseket megtehesseük.

Felkérem tehát az akcióban résztvenni óhajtókat: sziveskedjenek ebbeli szándékukról engemet értesíteni.

Ne tétovázzunk és ne késlekedjünk, nehogy fiaink azt a köteléket, mely őket az orthodoxiához, a hagyományos zsidósághoz köti, — cholilo — elszakítsák. Mert a kötelék sajnos, már is kezd lazulni...

Leikovits Dávid

S. A. Ujhely (Kossuth L. u. 30.)

A bécsi gettó

„Das Ghetto in der Wiener Leopoldstadt“ (A bécsi lipótvárosi gettó) címmel két bécsi író tanulmányt tesz közzé az ausztriai, különösen a bécsi zsidókról és részint már ismert, részint még ismeretlen adatok alapján megrázó módon közlik az ausztriai zsidók szenvedéseit.

Bevezetőül a szerzők megemlítik, hogy a rendes időszámítás kezdetekor már észlelhető volt, a zsidóknak a római birodalom keleti részeiből annak minden nyugati részébe való bevándorlása. Ebben az időben Róma városában több mint hetven zsinagóga volt, mert a zsidók ott nagy befolyással bírtak és valószínű, hogy az első zsidók mint római katonák kerültek Ausztriába. Köln és Regensburg városokban, általában Németországban már a negyedik században telepedtek meg zsidók; magában Ausztriában csak 1195-ben, ötödik Lipót herceg uralkodása idején történi az első történelmi megemlékezés egy Slomn nevű zsidóról, mint a herceg pénzügyéről.

Említsre méltó, hogy 1225-ben egy Techa nevű zsidó közvetítő szerepet tölt be II. Endre magyar király és hatodik Lipót herceg között, ami arra enged következtetni, hogy már akkor is a mérvadó

körökben befolyással bírt. Mindamellett a zsidók helyzete éppenséggel nem volt irigylésre méltó. Ismétlen zavargásokra került a sor és mint Spanyolországban, Olaszországban és Franciaországban 1348 és 1349-ben Ausztriában, elsősorban Bécsben, továbbá Kremsben, Steinben és Martenban zsidóüldözések folytak. Asszál vadulták a zsidókat, hogy uszoráskodnak, holott a középkorban, mikor a pénzüke oly rendkívül nagy volt, a kamatláb évi 65 százaléknál kezdődött és egészen 170 százalékiig emelkedett. Történelmi okmányok alapján a szerzők bebizonyítják, hogy a zsidók foglalkoztak ugyan pénzücletekkel is, de inkább adósok voltak ők, mint hitelezők és sokszor jelentékeny összegeket keresztelejlenek kérték kölcsön, sőt egy ízben egy katolikus zárdától is. Mint rendszeres történi szokott, alváló igazgatók szították a zsidók elleni gyűlöletet, akik a csöcselkre és részben az örökös pénzükeben szenvedő kormányfőfiakra támaszkodva, a leggonoszabb igazgatásokhoz folyamodtak, amik azután rablásra, gyilkosságokra vezettek. Ezek az igazgatók legocmányabb eszközeiktől sem riadtak vissza, hogy a lakosságot a zsidók ellen gyűlöletre és dühre ingereljék és így történt, hogy Albrecht herceg uralkodása alatt a legkegyetlenebb üldö-

zések szakadtak a zsidókra.

Egy bécsi hitsorsos, aki Magyarországon telepedett meg, ezekről éppen oly pontos, mint megrázó leírást ad. Azzal az ürüggyel, hogy az ennyi zsidók meggyalázták a „szent otyát“, letartóztaták a leggazdagabb bécsi zsidókat, bebörtönözték és kintpadra feszítették őket. Legelsőbben is Rabbí Aront kintölték meg a legválogatottabb módon, hogy őt hitehagyásra kényszerítsék és mikor ez nem sikerült, halálra gyötörték. A legközelebbi áldozat volt Rabbí Meinstler és ennek két fia. Az apát gyermekei és ezeket atyjuk szemeláttára kintölték mindaddig, míg kihelték lelküket. A következő parancs, amit a herceg kiadott, az volt, hogy minden 15 éven aluli zsidó gyereket vegyenek el a szülőitől és kereszteljenek meg erőszakosan. A bécsi zsinagógában sok zsidó férfit és asszonyt fogva tartottak a herceg és mikor a foglyok megtudták, hogy gyermekeikkel mit terveznek, elhatározták, hogy kölcsönösen megölik egymást. Rabbí Jónra esett a sors, hogy megölje hittestvéreit; meg is tette, a hullákat azután leöntötte olajjal és meggyújtotta őket, mire saját magát is megölte. A többi zsidó, aki börtönben szülődött, arra kérte a herceget, hogy vagy öltesse meg őket, vagy üsse ki őket az országból. 1421 március 12-én meg is jelent a herceg a börtön előtt és megparancsolta, hozniuk ki a foglyokat. A szerencsétlenek már-már remélni kezdtek, de csakhamar megtudták, rájuk mi vár. 86 székérre állították

legolcsóbb libafüstölthús forrás!

Kg. a P 2*80, 5 kg. vételnél frankó. Kornhauser Adolf, Debrecen, Simonffy-u. 1

A megtévedt lélek

S'majse hetiszakaszában elvonnul előttünk Majse Rabenü csodás megmenekülése, amelyben a midrás szerint az egyiptomi csillagvizsgálók jóslatának is szerep jut, idoszerű feleleveníteni az „Eczba K'tano“ könyv nyomán egy ilyen csillaglátásról szóló elbeszélést, amely a prágai híres Hoher R. Löw-vel kapcsolatos:

Egy Mária nevű, korán árvaságra jutott keresztény árva leány alkalmazást kapott N... városban lakó gazdag földbirtokos, R. Avrohom házában, kinek feladata a még járnai nem tudó Chájmivel való foglalkozás volt. A leány 10 éves, nemeslelkű és gondolkodó, éles elméjű teremtés volt. Gyors felfogóképessége és ügyessége mindenkit bámulatba ejtett, kedves, megkapó modora által mindenkit tetszést megnyerte. Ezenkívül kitűnő felfogása volt. R. Avrohom meg volt áldva a természet minden kegyével, fiai és leányai voltak, akiket egy házitartó oktató a profán és zsidó tudományban. A kis dajka karjain a reábizott gyermekkel a szomszédos szobából figyelte a tanító előadásait; a falitáblákra feírt különböző szavakat; bihetetlen rövid idő alatt sa-

játította el a betűvetést, olvasást, számolást, stb. Őt egynéhány év elteltével már Mózes öt könyvében és a prófétákban lapozgatótt és tudásomját ezekből csilapította. Csakhamar a konyhában is tisztába jött a kasriusz problémáival, hogyan kell a húst kisózni, hogyan a tiltott erecskéket eltávolítani, tejest a husostól elkülöníteni.

Tízévi szolgálat után annyira belejött a zsidó szokásokba, hogy már csak a rituális fürdőben való alámerülés hiányzott neki, a sechino, az Iben glóriájának szárnyai alá jutásához.

Azonban az akkori idők törvényei hatalmas akadályként állottak a dolog keresztülvitele elé és miután Mária már nagy leánnyá serdült, bár akarata ellenére, nőül ment egy Rican nevű nem zsidó emberhez. Férje iszákos, nyers természetű, rosszelőletű ember volt, ki mikor a garatra felöntött jól helybenhagyta feleségét, miközben a szidalmak halmazát árasztotta fejére és a zsidó vallást becsmérelte, folyvást felhíván neki, hogy a zsidóknál szerezte magának tisztátlan elkét és azért hitetlen. (Az utóbbi kijelentése az ő szempontjából nem volt alaptalan, mert Mária lelkébe oly erősen gyökeredződött be a zsidó hit, hogy nem is hitt más vallásban, illetéknép nem is járt el vasárnap

templomba.)

A civakodások napirenden voltak és Mária otthagya urát. Lenyiratta haját és egy városról-városra vándorló szegény zsidó családhoz csatlakozott. Így indergéltek, vándoroltak, mignem Prága városába érkeztek, ahol egy dús gazdag zsidó kereskedőnél kapott elhelyezést. A kereskedő, R. Majse Meisel neje megkérde őt hová való s mi a neve. Mária illedelmesen válaszolt, hogy Galiciából való, neve Mát, Avrohom leánya.

— Édes apám — mondá tovább — keresmáros volt, drága szüleim járvány áldozatául estek és én tízéves koromban magamrahagyatva maradtam. Jóságú emberek magukhoz fogadtak, majd egy nagyon jámbor talmudistához adtak nőül, ki gyerekek oktatásával kereste kegyérét. Egy éve, hogy szeretett férjem jobblétre szenderült és én, a szegény özvegy, nem tehettem egyebet, minthogy mindenemet eladjam és elhatároztam, hogy elmegyek valahová, hátha megsegít a jó I'ten, bölcsenink mondása gyanánt: „man debis lé b'háj mosze, lézl mosze achrivo — kinek nem meg jó a sorsa egyik helyen, költözzék át a másikba.“

Ereynessége és nemes gondolkodása által a gazdag kereskedőék is nagyon megszerették őt. Hónapok multával, nu-

a letartóztatottakat és a városban át az ugynevezett libalegelőre vitték, ahol már messziről látták a szurokkal leöntött máglyát. De a zsidók,

mikor a máglyához értek, nem kétségbeesésbe törtek ki, hanem táncolni kezdtek

mintha lakodalmon volnának. Utoljára felszólították őket, hogy legyenek keresztények, de a 212 odahurcolt zsidó közül egy sem akadt, aki elpártolt volna ősei hitétől. Ekkor meggyújtották a máglyát és mind a 212 zsidó vértanúhalált halt. Még ki sem hült a borzalmak tanyája és a csöcselék már a máglyához rohant, hogy aranyat, ezüstöt keressen a pernye között.

Harmadik Frigyes alatt megint feléledt a zsidók iránti türelmesség és 1532-ből való hivatalos iratok már számot adnak a magas adókról, amikkel megterheltek a zsidókat azért, hogy megint Bécsben lakhattak, 1624 január havában a császár gyónatája, Lamormai páter, javaslatot tett a kormány elé, hogy a moslami Lipótváros külterületén, az ugynevezett alsó Würthben, gettót létesítsenek a zsi-

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

kor Lea, R. Majse neje, Mátl vallásosága és megbízhatóságáról meggyőződött, ő reá birta a ház vezetését és inkább urának segédkezett az üzletben. Mátl teljes hozzáértéssel és lelkiismeretesen végezte feladatát és a gyerekek is nagyon megszerették az új házvezetőnőt, ki egy ízben sem mulasztotta el reggeli és esti imáját. Még munka közben is ájtatoskodott. Szombaton urnője példáját követve, ő is templomba ment. A nagyünnepek előtt azt a megtiszteltetést kapta, hogy a héber betűket olvasni nem tudóknak ő mondta elő fennhangon az ünnepi szolozsmákat. Még Lea, az urnője, sem hagyta figyelmen kívül előimádkozó tevékenységét, noha folyékonyan olvasta az ivrit, de Mátl olyan hozzáértéssel és népszerűen tudta a pijütök (ünnepi költemények) jelentőségét megmagyarázni, hogy az mindenkit lebilincsel. Csakhamar nagy hire ment a zseniális házvezetőnőnek és a házasságközvetítők armádiája jobbnál-jobb partikat ajánlott neki. Ő azonban mindenkor urnője tanácsát kérte ki, ez meg pedig bizonyos volt abban, hogy egyhamar nem akad ilyen hüses és dolgos kezekre, mint Mátl, ezért minden házasságajánlatra volt valami megjegyzése, amelyben odaklonkludált, hogy ez nem neki való. Így mult el három év, Mátl csak továbbra

dók számára és még ugyanannak az esztendőnek június havában, jöllehet különböző igazgatók tiltakoztak a terv ellen, az osztrák fővárosba visszatért és Németországból bevándorolt zsidók is otthont kaptak, mely kezdetben még szegényes volt ugyan, de a zsidók szorgalma és alkalmazkossága folytán fontos városrészé nőtte ki magát és később, mikor leomlottak a gettófalak, miben sem maradt vissza más külvárosok mögött.

Még most is vannak házak és emlékkövek, melyek tanúbizonyságai annak, hogy a Lipótvárosban gettó volt; a szegényteljes mult eme maradványait képekben is megörökíti a fentemlített könyv.

Az erdélyi orth. iroda sikere

(Kolozsvári tudósítónktól.) A közoktatásügyi minisztérium az erdélyi orth. iroda intervenciójára 1932. október 17-én kelt 152.062 sz. rendeletével elrendelte, hogy a vallásszabadság követelményének szellemében az igazgatók az állami iskolák munkarendjét — lehetőleg — úgy állítsák össze, hogy a zsidó tanulók ne legyenek kénytelenek szombaton irni és rajzolni.

A minisztérium e rendelete azonban, amint a szövegből kitűnik, nem volt kötelező erejű s ezért az orthodox iroda jeles elnöke: *Wesel Albert*

tordai főrabbi személyesen is eljárt Bukarestben, a minisztériumban, amely azután 1932. december 14-én kelt 188.152 sz. rendeletével a fent idézett októberi rendeletet oda módosította, hogy amennyiben a tanrend olymódu összeállítására, hogy szombaton az írásbeli munkálatok általában mellőztessenek, nehézségbe ütköznek:

a szülők kérésére az állami iskolák zsidó tanulói teljesen mentesítendők a szombati írás- és rajzolás kötelezettsége alól.

A rendeletben megnyilatkozó jogerzet az egész orthodoxiában kedvező benyomást keltett.

נשור natur és doboz-sajtok, valamint az összes sajtkülönlegességek állandóan a legjobb minőségben kaphatók a

Viktória Sajtgyárnál

ÖLBŐ, Vasmenye

Együttal felhívjuk a n. é. közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „chümrek“ betartásával a Chaszam Szaifer előírása szerint készülnek.

hogy nyugodt életben és boldogságban legyen részed.“ Mátl e szavak hallatára hangos zokogásban tört ki. Közben Lea asszony kisenvedett.

A gyász letelte után R. Majse egyenkelt Mátlall. Az új urnő továbbra is olyan hüses volt, mint azelőtt, sok jótékonyt gyakorolt, vagyonuk jelentékenyen gyarapodott és a jó I'ten még két gyermekkel áldotta meg őket... Mátl már csak az üzletben foglalkozott és nagy tekintélye lett üzleti körökben is. Rövid idő alatt ivelt föl Mátl életpályája a legvégső kétségbeesés. és nyomortól a legnagyobb boldogságig. Idestova csak nyolc éve telt el, hogy első férjét faképnél hagyta...

Rican pedig ezen idő alatt böven kivette részét a rosszból. Második feleségével, aki nagyon házsártos volt, az élete valóságos pokol volt. A vigkedélyű ember egyre lehangoltabb lett, ami csakhamar feltűnt cimborái előtt. Kérdezősködésükre Rican feltárta előttük bánatát és elmondá nekik, hogy bizonyára ez a büntetése, mert első feleségét állandóan ártatlanul bántalmazta, s ezért mérte reá I'ten ezt a csapást... Csak tudná, hol tartózkodik Mária, tüsténar ott teremne, feje koronájává tenné őt, vajha csak láthatná még, halála előtt.

Izgalmas hitközségi választás Nagyváradon

Nagyvárad, jan. 16.

Vasárnap délután 4 órára volt kitűzve az orth. hitközség elnökségének a megválasztása. A régi ellenzék, mely nagy többségben került be, az utolsó percig szerette volna a belső békét helyreállítani, és megegyezés alapján megválasztani az új vezetőséget. Nem rajtuk mult, hogy nem sikerült. A választást megelőzően, szombaton délután újabb békétárgyalások kezdődtek. A régiek Rothbart Edét, és Lebovics Hugót, az újak pedig Motzen Samut, Seidenfrau Józsefet és Krausz Sándort delegálták a békétárgyalásokra. A régi, cionista veletlensű kormánypart feltétele az volt, hogy Mittelman Jakab legyen újra az elnök. Ezzel szemben az újak ragaszkodtak Kohn Dávid elnökségéhez. Később már hajlandóknak mutat-

koztak arra, hogy Mittelman eljtsék, de csak azzal a feltétellel, ha ezzel szemben elejtik Ullmann Istvánt is, az előljárási köréből. Ezen az alapon sem sikerült a megegyezés.

Ilyen előzmények után kezdődött vasárnap délután a választás, amelyen Steiner Benjámint elnökölt. A választás előtt Motzen Samu tolmácsolta Fuchs főrabbi kérését, hogy a választást halasszák el 4 óráról 6-ra és ezalatt igyekezzenek a két csoport között megegyezést teremteni. A közgyűlés ezt egyhangulag elfogadta és a Chevra irodájában várták Mittelmanék kiküldöttéit, de azok nem jöttek el a tárgyalásra. Pontosán 6 órakor most már megkezdődött a szavazás. A jelölő bizottság javasolta elnöknek a már eddig is nagy érdemeket szerzett Kohn Dávid bórkereskedőt, akit titkos szavazással, de az összes szavazatokkal meg is választottak.

Az előjáróság többi tagjait közfelkiáltással választották meg:

Motzen Samu, Ullmann István, Krausz Sándor alelnökök; Dénes Izidor pénztáros; Klein Dávid ellenőr; Steiner Benjámint alapítványi gondnok; Neumann Lipót és Schwarcz Jakab gazdasági tanácsosok; Gellisz Gyula, Stern Miksa,

Schwab Lázár, Groszman Benő, Moskovits Izidor, Leichtmann Jenő templomi gabek; Farkas Sámuel és Ullmann M. Miklós talmudtóra gabek; Freund Lajos, Seidenfrau József, Sonnenwirth A. Sándor, Spitz Antal, Spitzer Izrael, Haendler Salamon elnöki tanácsosok.

Steiner Benjámint elnök kihirdette a választás eredményét, majd az új vezetőség átment, hogy bemutakozzon Fuchs Benjámint főrabbinak.

A távollévő Kohn Dávid helyett Motzen Samu, a legidősebb alelnök üdvözölte a főrabbit és kérte támogatását a többség akaratából megválasztott új elnökség részére. Hangsúlyozták, hogy hajlandók a megegyezésre s arra, hogy ebben az esetben a másik csoport képviselőit is beveggyék a vezetőségbe. Igérték, hogy az új vezetőség örökös fog a hitközség intézményei felett és az évszázados tradíció alapján vezetik tovább a hitközség ügyeit.

A főrabbi melegezzel vette tudomásul az új előjáróság ígérteit és szeretetteljes támogatásáról biztosította őket.

Rosenberg Dávid

KOLLER
bronzcsillaggyár
BUDAPEST, VIII.
Doboz ucca 15.
Telefon: 31-3-37.
1932. évi új modellek.

Értesítem n. é. közönséget, hogy gőzmosó, festő és vegytisztító üzemet a legmodernebb gépekkel ki-bévittem és új helyiségbe, VII., Kazinczy ucca 6. sz. alá helyeztem át.
Tisztelettel
FAVORIT Vegytisztító és Gőzmosóda
Cégtul.: Berkovits Lajos.

Egyik barátja tanácsára felkeresett egy csillagjóst, akinek előadta a panaszát. A jósz azzal felelt, hogy felesége Prágában tartózkodik, éppen egy ültetben ül és a könyvekben jegyzet... Majd az egyik Prágában lakó csillagász kollégájához utasította Ricant, aki egy szép napon Prágában termett.

Alig ment pár percig a városban és éppen Matl-ék üzlete előtt haladt el. Matl azonnal felismerte a tovahaladó jövevényt s kinos meglepetésében elájult. Midőn magához tért rémképek rajzolódtak gondolatában: volt férje bizonyára a csillagászhoz jött, kitudódik a dolog, törvény elé állítják, a verdikt pedig halállal fogja sújtani, férjével és két gyermekével együtt (az akkori törvények szerint). Kétségbeesésében nem szolt még férjének sem a dolog felől és egyenesen a szent paphoz, a nagy Löw rabbihoz rohant, kinek a történeteket elmesélte.

— Ne félj, gyermekem, — szolt hozzá Löw rabbi — mert az éjjel felhőborította lesz az ég és a csillagász tudománya bezeg csödt fog mondani.

Kissé megnyugodva hagyta el a rabbit, de másnap megint csak nyugtalanította a dolog, hátha Rican hosszabb ideig fog a városban tartózkodni és csupa véletlenség-

ből kitudódik a dolog. Elment tehát megint a rabbihoz, ki azt a tanácsot adta neki, menjen csak haza, tessege magát betegnek, feküdjék le és az őt látogatni jövő nőknek pedig mondja, hogy családi hágyomány szerint tud egy jó és biztos irt betegségére, é. p. ha beteg feje alá temetőföldet tesznek, ez lehúzza a kört, — férjének pedig ne szóljon erről egy szót sem...

Mátl a rabbi tanácsa szerint cselekedett. A „beteg” látogatni jövő nők közül tüsszent vállalkozott egy, ki a temetőbe kiment és atyja sirhantjáról a szükséges földet elhozta, amit Mátl egy kis zsákocskába helyezett, feje alá tette és elaludt. A csillagász, miután az éjjel ragyogóan csillagos volt az ég, latbavette tudományát és azt mondta Ricannak:

— Ugy látom, hogy feleséged, Mária, meghalt. Még nem rég távozatott el az élők sorából, ezt teteméről állapítom meg, ki halott módjára hanyatt fekszik és zsidó ritus szerint, föld van feje alá téve...

Rican ezek után persze már nem kereste volt hitvesét.

Eddig a történet. Amiből kitűnik, hogy a csillagjósok, jóllehet, hogy látnak valamit, de nem tudják: mit. Így magyaráz-

ható meg Mózes tanítónk esete is. Fáraó kiadta a parancsot: „Minden fiúgyermek, aki megszületik, a folyóba dobjátok”. Rasi magyarázata szerint, ez a parancs aznap a születendő nem-zsidó gyermekre is kiterjedt, mert Fáraó csillagásza úgy „látták”, hogy azon a napon születik meg Izrael megmentője, de azt nem tudták, hogy a zsidók, vagy az egyiptomiak részéről. S számos csecsemőt nyelt el az nap a Nilus vize. Már most azt mondja a midras: Miért nem hatálytalanították ezt a rendeletet másnap? Mert a csillagászok úgy „látták”, hogy a „megmentő gyermek” még nem lett a vízbe dobva. Mikor azután 3 hónap elteltével, édesanyja nem tudta a gyermeket tovább elrejteti s ládikóban a Nilusba helyezte, ekkor legott ki-jelentették a csillagászok, hogy „a felszabadító is már a vízben van”... Ezzel azután automatikusan megszűnt a rendelet (amit azonban nem hoztak nyilvánosságra és a nép által a folyó tovább is szedte a kis áldozatokat). Ezek után Fáraó leányának szándéka elé a törvény nem gördített akadályt, de azt, hogy éppen a Fáraó házában felnevelkedő gyermek a felszabadító, azt maguk a csillagjósok sem tudták... (Midras rabba.)

Engelmann Simon (Csetnek)

Főrabbi választás Fehérgyarmaton

R. Wolf Günzler szolgótarjáni dajon az egyedüli jelölt

Fehérgyarmatról jelentik: A fehérgyarmati hitközség főrabbi választó bizottsága Chanukakor Grünbaum Dezső hitk. elnökből, Weisz Sándor és Weinberger Iszák biz. tagokból álló küldöttséget menesztett Rabbi Wolf Günzler szolgótarjáni dajonhoz és híres jesivavezetőhöz, akit felkértek, hogy tisztelje meg a hitközséget egy szombati látogatásával, amit meg is ígért.

A hitközség azután, a sasz-chevrával karöltve, mely utóbbi Vajchi szombatjára szijümöt tervezett, Günzler rabbit az elmúlt szombatra meghívta. A rabbit péntek reggel innepélyesen fogadták, s Weinberger Iszáknál szállt meg. A péntekeseti asztalnál átszellemlen hallgatták a hitközségi tagok a rabbi szellemes-től sziporkázó Tóraigéit.

Szombaton zsufolóság megtelt a templom és a kétórás homiletikai és halachikus drójoja egyenesen frappirozta a hallgatókat; míg azután a solajs szüidalsz-nál morállal telített Tórája alkalmával a közönség mazeltov-ot kívánt neki és havidolo után „Jechi adajnenú majrenú verabbénú” (éljen főrabbin!) kiáltással üdvözölte.

Ezután a főrabbi választó bizottság ülésezett s egyhangulag azt a határozatot hozta, hogy a formális rabbi választást január 29-re tűzi ki, melyre egyedül Günzler rabbit jelöli.

A határozathozatal idején a rabbi a sasz-chevra szijümjén tartózkodott. Mátyás Adolf a főrabbi választó bizottság elnöke, a bizottság tagjaival felkereste a rabbit, kivel a bizottság határozatát közölte és mint leendő főrabbit üdvözölte. Günzler rabbi elérzékenyült szavakkal, meghatóan fogadta az eredményt és a szeretetteljes fogadtatásért meleg köszönetét fejezte ki. Megindítóan fejtegette, hogy ő atyja kíván lenni hitközségének, ahol csak békét és megértést kíván látni. Másnap Mayer B. Ferenc lakásán megható bucsússzejövetel volt.

J. L.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Semajsz, Tévész 23
— **Raja-chajdes bencsolás** —
(Raja-chajdes a következő szombaton)
Gyertyagyújtás (Bpest): 4 20
nő kimenetele " 5.10

— A NYIREGYHÁZI ORTH. TALMUDTÓRA ujonnan megválasztott tisztikara: Schreiber Sámuel elnök, Freund Zsigmond alelnök, Springer Izrael és Heller Lázár gondnokok, Eisenberg Izidor ellenőr, Hönig Jenő pénztárnok, Jakobovits Jenő titkár. *Választmány:* Brieger Adolf, Friedmann Henrik, Fried Márkus, Fisch Mór, Jakobovits Hermann, Kupferstein I., Kiss S., Leimsieder Jakab, Rosenwasser Adolf, Schatten Jakab, Teichmann Sándor, Weisz Lajos, Zoldán Mór, Mann Sámuel. *Számve. biz.:* Burger Ferenc, Fleischmann Chezel, Goldberger József.

— MINJON LESZ A LENGYEL KASZÁRNÁKBAK. A lengyel hadügyminisztérium megengedte, hogy a kaszárnyákban a zsidó katonáknak külön imahelyiségeket bocsássanak rendelkezésre, közös áhitat céljából.

— A PÁPAI ORTH. HITKÖZSÉG a napokban tartotta tisztújító közgyűlését. Eredmény a következő: elnök: Breuer Lipót eddigi alelnök és rit. biz. tag, I. alelnök: dr. Kende Ádám, m. kir. kormányfőtanácsos, II. alelnök: Fischer Gyula Tanácsosok: ifj. Eisler Mór, Krausz József H. és Weltner Manó, Iskolaszéki elnök: Weltner Sándor dr. Rituális biz. elnök: Steiner Vilmos. Pénzügyi biz. elnök: Pápai Lajos dr. Pénztáros: Kaufmann Iguác, Ellenőr: Günsberger Géza. Gondnok: Goldberger Adolf. Talmudtóra előjárók: Rechnitzer Simon, Schreiber Bernát. Templomatyák: Löwenstein Jakab, Biedermann Tóbiás, Frieber Miksa.

— A NAGYSZOMBATI STATUS-QUO FŐRABBI ELHUNYTA. Stein Mayer Miksa főrabbi Tévész 6-án elhunyt, 68 éves korában. A temetésen a hitközség nevében dr. Rosenfeld hitk. elnök bucsuztata a főrabbit, aki 38 éven keresztül vezette a hitközséget. Utána fia:

Stein Pál az érsekújvári orth. hitk. tagja mondott mélyhatású beszédet. Ezt követően dr. Fischer Benjámint pesti Rombach-utcai templom főrabbi tartott gyászbeszédet. Az elhunyt konzervatív életet folytatott, több művet közölt, különösen szeretettel foglalkozott a magyar rabbi történetével; kéziratosan is több mű maradt tőle. Dr. Stein Artur budapesti ügyvéd, Stein Simon szerkesztő az édesapjukat, Stern Dávid gyáros az apósát gyászolja a megboldogultban.

— ZIRELSOHN FŐRABBI KISENEV IDEIGLENES POLGÁRMESTERE. A beszarabiai Kisenév városi tanácsában Zirelsohn főrabbi képviselői évek óta a zsidó kultuszt, a tanácsnak ő a legidősebb tagja is. Néhány nappal ezelőtt választották meg az új városi tanács tisztikarát és a polgármester, valamint az alpolgármesterek választásáról szóló jegyzőkönyvet felterjesztették a minisztériumhoz jóváhagyás végett. A miniszteri aprobálásig azonban előreláthatólag el fog telni néhány hét és addig Zirelsohn főrabbit, mint a városi tanács legidősebb tagját bízzák meg Kisenév város polgármesteri teendőivel.

— RABBI SOLAJM ELIEZER HALASON. Megható szijüm-ünnepelet rendezett a kiskunhalasi Tiferesz Bachurim. Ez alkalomra a hitközség előjárósága a Vadkerten időzött ufehértói cadikok: R. Solajm Eliezer Halberstammot is meghívta. Már az állomáson óriási közönség várta s meleg ovációban részesítette. Paks, Bonyhád, Kiskőrös, Vadkert, Jánoshalma Majsza, Bácsalmás községek mindannyian képviseltették magukat. Az ünnepeletnek szakadatlan láncolata következett, mely Schwarcz Mihály hitközségi elnök házában kezdődött, hol a rabbi megszállt és tartott, míg csak az illusztris vendég el nem utazott. A szijüm alkalmából számos *dívré tajró* elhangzott és az ünnepelet lelkészedését *Herstik* főkantort művészi énekcszámait emelték.

— REB SZRULCSE NYIREGYHÁZARÓL BPESTEN. Lapunknak jelentik: „Reb Szrucse nagyrabbi, a hírneves nadwornai és ropcei rebek unokája, a fővárosba érkezett, s Rosenbergnél, Király-u. 25. I. 4. szállt meg.”

— SZLOVENSZKÓBÓL. Pozsonyban elhunyt a hitközség legöregebb tagja Spitzer Salamon, 95 éves korában — Alsókubin ezideig statusquo hitközség volt. Most a Gelly, Schiffer és Tomaschoff-családok ösztönzésére a hitközség elhatározta, hogy orthodox jellegűvé alakul. — *Eperjesen* a most alapított „Bész Jákajv”-iskola igen szépen mutatkozott be, nagyszerűen megrendezett chanuka-ünnepelettel. — *Verbón* 82 éves korában elhunyt Löwinger Mirjam asszony. Weisz rabbi, fia Löwigner Albert (Bécs), unokái Paskusz Salamon (Bécs), Paskusz Jenő (Pozsony) beszéltek.

Figyelem!

**PURIMRA ajándékot
ESZACHRA szédertálat**

most vehet legolcsóbban **Heiden Leó** BUDAPEST VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.

Családi hírek

(Négy sorig 4 P. azonfelül soronként 1 P.)
Deutsch Rózi Sátoraljajhely, Rosen-
berg Elek Nyiregyháza—Sárospatak je-
gyesek.

Fried Sárkát, Fried Béni nagybirtokos leányát, Nyírmada, eljegyezte Reisman Jenő, Reisman Sámuel fia, Munkács.

Stark Ábrahámnak (Sala-Galanta), Eichenbaum Gizvei (Michalovec) való eljegyzéséhez szívélyesen gratulál: Somr Tóra egyet, Sala.

A galantai „Chabourasz Talmidim” ezúton mond köszönetet Pollák Józsefnek (Guta, jelenleg Felsőszeli), a menza vezetése körül éveken át tanúsított buzgó ügyszeretetéért.

ברכת מלא סבה וודיא יאה מעוקמה דליבא לאהובינו חברינו הני המים בתהידיש ומזכר בנימיסין יקרים כשית מיה אברהם שטארק ניי לרגלי אוישו עם בת הרבני הנגיד וכי מיה מנחם אייכענבוים ניי מקיק מיהאוישין, וינד יעלה יפה יפה וחוכה לבנות בית נאמן לדי ולתורתו ובכל דרכך השכיר כמות נפש חברך ואוהבך הברית הלמידים ונכאי ישיבת נאלאמא

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerkészítő, Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kiváratra választékot küld.

Lakodalmi díszbéd már P 2.50-től Niszel étteremben, Rombach utca 16.

Pályázatok

KERESEK ענינה שוחט יריש -t, lehetőleg nőtlent, azonnali belépésre. Donath Vilmos, Tét (Győr-m.).

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelítség levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

Huszonöt év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetítő. Biztos eredmény! Válaszbélyeg. Házasságokat diszkrétén, előnyösen közvetít: Kohn Lajos, Miskolc, Arany János utca 16.

Megjelent! a Zsidó Szinpad" harmadik és negyedik száma, szennzációs purimi szindarabokkal. Árjegyzékét küld a szerző: Schwarcz Izidor tanító, Kiskőrös.

Megelőző samesz-állásért 1000 pengőit fizetek. Leveleket „samesz” jellegre. Szappanossegéd, iparjogosult, azonnalra kerestetik. Cim válaszlap. a kiadóban.

Elsőrendű orth. házból való intelligens, finom modoru, vallásos nevelésű, szép fiatal leány unokahugom részére, készpénzzel és értékes kelengyével, megfelelő fiatallembert keresek. Exisztenciával rendelkező volt böcher „műslemesz” jellegre irjon a kiadóba.

Tallszt-t'illint vásároltam meg kedden 5 pengőért egy nem-zsidótól, aki azt az állomás előtt találta. Jogos tulajdonosa nálam átveheti. Weiszberger Herman, Salgótarján.

Hét évi paszkenolási gyakorlattal, kiténő előimádkozó, hitoktatásban és baromfimeztésben jártas, kis családdal állást keres. „Szerény” jellegre. bélyeggel kettős borítékban.

Rabbi, ki 28 évig működött, évek óta beteg és keresetképtelen családjával együtt, támogatást kér. „Hamrachem jeruchom” jellegre.

Házivásznat és szilvaizt — csak viszont-elárúfókának — rekordáron szállít: Groszmann fűszernagykereskedő, Fehérgyarmat.

Kérelem! Itt állok 5 tagú családommal és nincs betevő falatom. Segítsenek rajtam, hogy éhen ne pusztuljunk. Bármilyen régi ruhát és élelmiszert hálásan fogadunk. Feldmann Sándor, Fertőtisztmisklós, Sopron-m.

Kitűnően főző mindenes szakácsnő, jobb orth. házhoz ajánlkozik. Esetleg vidékre is. Klein Rózi, Budapest, VI., Király utca 24. III. 15/b.

„Mazi” orth. kóser szappan a legolcsóbb. Goldstein Benjámin szappangyára. Debrecen, Hunyadi utca 18.

Ötéves bizonyítvánnyal bíró fiatal irodista, cége megszűnése folytán, szerény fizetéssel bármely állást vállal. Hirschler Sándor, Dohány utca 10. III.

Női- és gyermekruhavarrást, fehérnemű készítést és géphimzést olcsón vállalok. Dob utca 34. I. em. Tel: 426-75. Megbízható, szerény igényű vallásos asszony, kíségetést, vagy bármilyen üzleti elfoglaltságot vállal. Weisz Jolán, VII. Klauzál utca 34. I. em. 4.

Benősülhet orth. házba 28 éven felüli fiatallembert, aki az üzletet önállóan vezetné. „Talmudban jártas előnyben” jellegre.

Nagyforgalmu vidéki városban orth. kóser étkezde és felvágott üzlet betegség miatt azonnal eladó. Cim kettőslappal „biztos megélhetés” jellegre alatt megtudható.

Jó családból való fiatal uriaszony, kisebb háztartás vezetését vállalja. „Vallásos” jellegre.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

ארלנע מיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"לSzerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P.Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Utazás a sajtó körül

A nagyváradai orthodox hitközség legutóbbi választását heves küzdelem előzte meg, mely az ottani sajtóban is kifejezésre jutott, sőt a felekezeti szempontokon túl politikai térre is csapott és amely küzdelem eredményeképpen az eddigi, mizrachista elveket valló előjáróság helyébe az Agudasz Jiszróél törekvéseivel rokon-szerző vezetőség került. Amikor az ujjonnan megválasztott elnököt meginterjúvolta egy nagyváradai napilap — olvassuk — akkor a megválasztott kijelentette, hogy nem szereti, ha zsidó ügyekről ír a sajtó.

Ehez kapcsoljunk a Nagyváradtól meglehetősen messze eső németországi Erfurt-hoz fűződő sajtóhírt. Németországban ugyanis szokásos, hogy minden községkerület a tagjai közötti együvé tartozás megerősítésére organumot ad ki. Ilyen félhivatalos lap a „Wochenzeitung für den Synagogen-bezirk Erfurt” is. A hetilap bejelentő legutóbbi számában, hogy alighanem kénytelen lesz beszüntetni a megjelenését. A helyzet illusztrálására hivatkozik Solem Alejchem híres jiddis írónak pompás szatirájára Kaszrilivka városáról, amely „mucsai” vagy „Bümeszl”-szerű alakokkal benépesített K'hilet figuráz ki, ahol az egyik kiválóság beküldött saját jubileuma alkalmából a helyi lapnak egy bibliai versekből összeállított dicsériadát és mivel a szerkesztőség nem fogadta el, hanem visszaküldte azzal, hogy legjobb volna azt, a benne előforduló sok Tóracitátumra való tekintettel egy sajtó, egy Tóramásoló által sokszorosított és szétküldeni, az illető bosszút esküdött a lap ellen. Elment az orthodoxokhoz azzal: milyen jó lábon él ez a lap a neológokkal, tehát gyanús; elment a neológokhoz, azzal, hogy milyen korlátoltan szűkkörű, orthodox a lap; asszimi-

lánsoknak viszont azt sugta a fülébe, hogy veszedelmesen titkos cionista újságról van szó; végül az asszimilánsok honfiumi érzésére appellált és rábeszélte őket az előfizetés megszüntetésére. Mindez nem tulzán — írja az erfurti organum — szemünkre hányták, hogy csak nagyvilági eseményekkel foglalkozunk és helyi híreket nem közlünk pedig voltak speciális tudósítónk. Az egyik arról tudósított bennünket, hogy a közhangulat szerint tulságosan sokat dicsőítünk olyan embereket, akiket ugys ismer mindenki; a másik külön tudósítónk pedig azon bosszankodott, hogy teljesen ismeretlen emberekkel foglalkozunk, csak azért, mert 80 évesek lettek; a harmadik pedig megbotránkozik azon, hogy minek közlünk családi dolgokat, de ebből az alkalmából távoli rokonának eljegyzéséről egy hosszú jelentést küld azzal a megjegyzéssel, hogy bármilyen változtatás esetén lemondja a lapot és a tisztelt család összes tagjai között propagandát fog kifejteni elene.

Ezek után értjük miért tettük meg az utat Nagyváradról Kaszrilivkán keresztül Erfurtig — mindenütt a sajtó félreismérését s lebecsülését látjuk. Azok a nehézségek, amelyekkel a zsidó sajtó külföldön küszködik, fokozottabb mértékben megvannak nálunk is, ahol némely orthodox körök egyszerűen tagadják, hogy fontos közérdek fűződik oly zsidó organum fenntartásához, amely a közélet összes kérdéseit vallástörvényeink szellemében és a vallástörvények megerősítésére megalkotott önálló orthodox szervezet szempontjai szerint tárgyalja. Elfelejtik: a mai viszonyok mellett semmiféle közület nem lehet el saját sajtóbeli képviselő nélkül és semmiféle közület nem elégzik meg azzal, hogy a napilapok jó szóért és

egy kis pénzért bármily tartalmu komünikéket is közölnek. S bizonyára ilyen értelemben mondotta a nagyváradai elnök, hogy nem szereti, ha a sajtó foglalkozik a zsidósággal, mert

a zsidó ügyeket nem a napilapokban kell megbeszélni, hanem a zsidó lapokban.

Modern idők modern eszközöket igényelnek, s ezt megtanulta már az egész nyugateurópai orthodoxia. A magyar orthodoxiában e tekintetben a helyzet sok kívánni valót hagy hátra. Némelyek nem látják be, hogy a mai időben orthodoxiánk nagy kára, ha nincs bennünk K'lal-érzés, a közösség szeretete. Est a mai, ujságokon nevelkedő ifjúságnál nem lehet elérni másként, mint orthodox lap útján. Az ifjúság — még olyan orthodox családokban is, ahol nem sejtene senkisémet — egész részletesen van informálva a sajtó útján a világ dolgiban, természetesen atheista, vagy valóságilag közömbös s közömbösítő, de mindenesetre materiális szempontból; felekezeti dolgokban neológ forrásból merít felvilágosítást. Ez ellen nem lehet csupán prédikációkkal, dorgálásokkal dolgozni, a sajtó mérgét csak hasonló ellenméréggel lehet parázni. A sajtó mindenkié, tehát senkinek a szempontja nem lehet kizárólagosan domináló.

Csak egyetlenegy törvénye lehet az orthodox sajtónak: a vallástörvény érvényesítéséért való küzdelem.

Ebben a tekintetben — ugy érezzük — teljesen megtettük kötelességünket, vagy legalább igyekeztünk erre. Már csak azért is megérdemli lapunk minden jóérvésű zsidó támogatását. Ha valakinek egy lapszámban pár sor nem tetszik, akkor tekintse ezt a buzaszemek közé került konkolyt, s

Sirkövek

legolcsóbban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók.

Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5. Uj izr. temetővel szemben
Telefon: Kőbánya 75-56

Parókák divatos,
izléses

hullámos hajból csak

PIECHNIK ÉS MECHTL-nél

Budapest, IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Győzdön meg Ön is arról, hogy hol lehet jól szípot, izléseset olcsón vásárolni!

Ha órát és ékszer akar venni, úgy

WEINSTOCK JÓZSEF

órás és ékszerészhez kell menni. Kazinczy-u. 34.

(Kazinczy-templommal szemben) Telefon 35-9-42. Szombaton zárva. — Aranya, ezüst legmagasabb napi árban veszek.

Propaganda akció!

Ötven pengőért megtanítom szabni divatlap szerint. Hatóságilag levizsgáztatom. Iparjogot szerzek.

Katz József angol és francia női szabó
Budapest, Király-utca 19.